Budapest, 26. October 1887. Neue Jüdische Pester Zeitung. Vierter Jahrgang Nr. 118.

נייע יידישע פעסטער ציַיטונג.

ארגאן פֿיר פּאָליטיק, האנדעל, פֿערקעהר אונד יידיש-קאָנפֿעססיאָנעללע אינטערעססען.

ערשיינט דריימאל וואָכענטליך: מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
מיט יעדעם פֿרייטאג-בלאטטע ערשיינט איינע
פֿעפּאראט-ביילאגע אין בוך-פֿאָרם, יידיש-וויססענשאפֿטליכען אינהאלטעס.
מאנוסקריפטע אונד קאָנקורסע פֿאָן נעמייענדען ווערדען ביללינסט בערעכנעט.
רעדאקציאָן אונד עקספּעדיציאָן: וואיטצנער-בולעוואַרד מאראָקקאנער-הויז.

פּרענומעראציאָנס-געלדער, זאָוויא אללע זענדונגען
זינד גאנץ איינפֿאך צו אדרעססירען אן
מאָריטץ בוריאן אין בודאפּעסט.
Moritz Burian in Budapest.

פּרענומעראציאָנס-פּרייז דעם בלאטטעס זאממט פֿרייטאג-ביילאגע.
פֿיר עסטערייך-אונגארן:
גאנציאָהריג 8 גולדען, האלביאָהריג 4 גולדען, פֿיערטעליאָהריג 2 גולדען.
פֿיר דאס אויסלאנד:
גאנציאָהריג 10 גולד׳, האלביאָהריג 5 גולד׳, פֿיערטעליאָהריג 2 גולד׳ 50 קר.

בודאפּעסט מיטטוואָך, ה׳ חשון ה תרמ"ח. | רעדאקטער: מ׳ עהרענטהייל. | פֿיערטער יאהרגאנג, נוממער 118

פּראָנומעראציאָנס-איינלאדונג.

מיט דעם 1. נאָוועמבער בעגיננט איינע נייע פּראָנומעראציאָן אויף דיא „נייע יידישע פעסטער ציַיטונג". נייא איינטרעטענדע פּראָנומעראנטען ערהאלטען דיא עבען בעענדעטע ערצאהלונג אונזערעס פֿעלליעטאָנס „איינע פּראגער געשיכטע", דאמיט זיא דיא שפּאננענדע ערצאָהלונג פֿאָם אנפֿאנגע ביז צו ענדע לעזען קאָננען.

דיא פֿרייטאג-ביילאגע, ענטהאלטענד דיא „איללוסטרירטע וועלט-געשיכטע", מאָגען דיא געעהרטען פּראָנומעראנטען זאָרגפֿאָלטיג אויפֿבעוואהרען, דא זעלבע וועגען איהרעס אינהאלטעס זאָוואהל, אלס אויך וועגען דער בייגעדרוקטען „נאטורגעטרייען אבבילדונגען," איין ווערק פֿאָן בלייבענדעם ווערטהע בילדען ווירד.

אללע צושריפֿטען, זענדונגען אונד בעשטעללונגען, זאָוויא פּראָנומעראציאָנס-געלדער פֿיר דיא „נייע יידישע פעסטער ציַיטונג" בעליעבע מאן צו אדרעססירען אן:

מאָריץ בוריאן אין בודא-פּעסט.

Moritz Burian in Budapest.

דיעזע איינפֿאכע אדרעססע גענינט פֿאָללקאָממען אונד איזט איינע גענויערע בעצייכנונג אוננאָטהיג.

דיא דעלעגאציאָנען.

עס לאָסט זיך ניכט לייגנען, דאס דיא רעדע טיסאָ'ס אנלאָסליך דער אונטערברייטונג זיינער באָדשעט-פֿאָרלאגע עבענזאָ וועניג איינען גינסטיגען איינדרוק געמאכט, וויא דיא באָדשעט-פֿאָרלאגע זעלבסט. דיא געזעטצ-ענטווירפֿע, דיא ער צור פֿערמעהרונג דער שטאאטס-איינגאהמען אונטערברייטעטע, ענטהאלטען נור שטייער-ערהאָהונגען בעטרעפֿפֿס זעהר וויכטיגער לעבענס-ארטיקעל, וויא צוקער, וויין, פֿלייש אוי"וו. דיעזע פֿערטהייערונג דער וויכטיגסטען נאהרונגס-מיטטעל ערהאלטען וויר געוויס. אים זאָ וועניגער פֿערטרויען העגט מאן יעדאָך פֿיר דיא פֿערהייסונגען טיסאָ'ס, וואָנאך דורך דיעזעס נייע איינקאָממען דאס דעפֿיציט אלסבאלד גאָנצליך שווינדען אונד שאָן אים יאהרע 1890 זאָגאר איין איבערשוס אין דער שטאאטס-קאססא זיך צייגען ווערדע! זאָממטליכע וויענער בלאָטטער בעצייכנעטען דיעזע פֿערשפּרעכונגען אלס „לעערע פֿאנטאזיען" אָדער „אבזיכטליכע טיישונגען", דא פֿיר דיא פֿערווירקליכונג דיעזער פֿערשפּרעכונגען גאר קיינע אויסזיכט פֿאָרהאנדען! אבער אויך דיא „באָרזע" נאהם דיא טיסאָ'שען פֿערשפּרעכונגען מיט ווידערוויללען אויף, דענן אונמיטטעלבאר נאך דיעזען גראָס-שפּרעכערישען אייסערונגען זאנקען דיא אונגארישען שטאאטס-פּאפּיערע אום איינינע פּערצענט. דאס וואר דיא אנטוואָרט דער באָרזע אויף טיסאָ'ס פֿערזיכערונגען.

אונד נון זעטצען זיך דיא דעלעגאציאָנען צוזאממען, אום דאס באָדשעט פֿיר דיא „געמיינזאמען אויסגאבען" צו וואָטירען. דער קריעגס-מיניסטער ווירד נייע מילליאָנען צור אנשאפֿפֿונג פֿאָן זאָגענאננטען קליינען רעפּעטיר-געוועהרען בעאנשפּרוכען. דיא דעלעגאציאָנען האבען זיך דען פֿאָרדערונגען דער „געמיינזאמען רעגיערונג" געגעניבער שטעטס זעהר געפֿיגיג געצייגט. — וואס ניטצט אלזאָ אללע שפּארזאמקייט? וואס ניטצען דיא נייען געזעטצ-ענטווירפֿע צור פֿערמעהרונג דער שטאאטס-איינגאהמען? — היער זוכט מאן צו שפּארען, אללײן דער „געמיינזאמען רעגיערונג" ווערדען דיא מילליאָנען מיט גראָסטער בערייטוויללינקייט וואָטירט! אונד דאנן וויללל אונס טיסאָ נאָך איינרעדען, דאס שאָן אים יאהרע 1889 דאס דעפֿיציט שווינדען אונד אים יאהרע 1890 זאָגאר איין איבערשוס אין דער שטאאטס-קאססא זיך צייגען ווערדע! וויר וויססען ניכט, ווער זיך פֿאָן זאָלך לעערען פֿערשפּרעכונגען דען קאָפּף פֿערדרעהען לאססען זאָלל! טיסאָ האָטטע וועניגער פֿערשפּרעכען אונד מעהר לייסטען זאָללען, דענן דאס, וואס ער פֿערשפּראָכט, קאָנן אבסאָלוט ניכט צור וואהרהייט ווערדען!

דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל.

— מאָטיווירונג דעם נייען געזעטצעס היעריבער. —

דיא אבסאָלוטיסטישע עסטעררייכישע רעגיערונג האט זיינערצייט דורך דיא איינפֿיהרונג דעם טאבאק-מאָנאָפּאָלס אין אונגארן דען אונפֿערזאָהנליכען גראָלל דער געזאממטען בעפֿאָלקערונג דעם לאנדעס געגען זיך הערויפֿבעשוואָרען. פֿיעלע גאבען דאמאלס אוים אָרגער דאס „רויכען" גאָנצליך אויף, וויא שווער איהנען אויך דיא ענטהאלטזאמקייט פֿאָם רויכען אנגעקאָממען איזט. וואר דאָך דאס אונגארישע פֿאָלק ניכט געוואָהנט, בעציגליך דעם טאבאק-פּפֿלאנצענס אונד דעם טאבאק-רויכענס אירגענד וועלכע בעשראָנקונג צו דולדען. מאן האָפֿפֿטע שטעטס, דאס וועננ איינמאל איינע אונגארישע רעגיערונג אינס לעבען טריטט, איהרע ערסטע טהאט געוויס דיא זיין ווערדע, דאס פֿערהאסטע טאבאק-מאָנאָפּאָל אבצושאפֿפֿען אונד דעם אונגארישען פֿאָלקע דיא פֿרייהייט דעם טאבאק-פּפֿלאנצענס אונד טאבאק-רויכענס צוריקצוגעבען.

דיעזע האָפֿפֿנונג איזט בעקאננטליך ניכט אין ערפֿיללונג געגאנגען. דיא אונגארישע רעגיערונג האט אלסבאלד איינגעזעהען, דאס דער שטאאט דאס איינקאָממען פֿאָם טאבאק-מאָנאָפּאָל אוממאָגליך ענטבעהרען קאנן. זיא האט דעסהאלב אין דיעזעם פּונקטע גאנץ דאסזעלבע געטהאן, וואס פֿריהער דיא אבסאָלוטיסטישע עסטעררייכישע רעגיערונג געטהאן האטטע! — נון זעהט אבער אינזער טיסאָ דיא צייט געקאָממען, אום דיא שטאאטס-איינגאהמען צו פֿערמעהרען, דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל נאָך שטרענגער צו האנדהאבען, אלס דיעס פֿריהער געשעהען. דער פֿאָן טיסאָ זאָעבען איינגעבראכטע געזעטצ-ענטוואורף בעטרעפֿפֿענד דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל ענטהאלט פֿאָרציגליך פֿאָלגענדע בעשראָנקענדע בעשטיממונגען: 1) דען פּראָדוצענטען וואר עס געשטאטטעט, פֿיר זיך אונד איהרע הויזלייטע יע 10 קילאָ טאבאק צים איינענען געברויכע צוריקצוהאלטען, וואס אבער פֿאָן נון אב אונטערזאגט איזט! — 2) ביזהער האט מאן „ליצענצען" (בעוויללינגונגען) ערהאלטען קאָננען, אום געגען בעשטיממטע געביהרען צים איינענען געברויכע טאבאק פּפֿלאנצען צו דירפֿען; אין צוקונפֿט ווירד דיעס ניכט מעהר געשטאטטעט זיין! — 3) צום טראָקנען, גלאָטטען, בינדען אונד פֿערפּאקען דעם טאבאקס ווירד מאן „איינענע לאָקאליטאָטען" האבען מיססען, דא פֿריהער אלל דיעס אין דער וואָהנונג דער גאָרטנער בעוועקשטעלליגט ווארדע, וואָדורך דיא גענויע קאָנטראָללע זייטענס דער פֿינאנצ-בעהאָרדען פֿאסט אונמאָגליך וואר. — 4) האט דיא רעגיערונג בעשטיממונגען אויפֿגעשטעללט, דאמיט נור טאבאק פֿאָן „בעססערער קוואליטאָט" געפּפֿלאנצט ווערדע; — 5) ווירד דיא ליצענצ-געביהר פֿאָן 1 גולדען אויף 2 גולדען ערהאָהט; — 6) זינד דיא אנמעלדונגען ביז 31. דעצעמבער ביים אָרטס-פֿאָרשטאנדע איינצוריכען, דא שפּאָטערע אנמעלדונגען אונבעריקזיכטיגט בלייבען!

דער פֿינאנצ-מיניסטער זוכט דיא צימליך הארטען פּונקטע דעם נייען געזעטצ-ענטוואורפֿעס איבער דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל אין פֿאָלגענדער וויזע צו מאָטיווירען:

„דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל איזט ביי אונס פֿיר דען שטאאט קיינע זאָ ערגיעביגע איינגאהמסקוועללע, וויא אין אנדערען לאָנדערן. דער ריינ-ערטראג דעם טאבאק-מאָנאָפּאָלס בעטרוג אים יאהרע 1885 אין עסטערייך 48,365,526 גולדען, נאָך דעם פֿערהאָלטניססע דער בעפֿאָלקערונג זאָללטע דעמנאָך דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל ביי אונס 33,930,140 גולדען ריין אבווערפֿען. דאָך בעטרוג אים ערוואָהנטען יאהרע דער ריינ-ערטראג נור 21,817,728 גולדען, טראָטצדעם אונזערע בעפֿאָלקערונג צו דען „שטארק טאבאק-רויכענדען" געהאָרט. דיעזעס איזט הויפּטזאָכליך דעם בעדייטענדען „שמוגגעל" צוצושרייבען. ביזהער וואר עס ביי אונס דען פּראָדוצענטען געשטאטטעט, דאס יעדער פֿאָן זיינעם ערציגניס פֿיר דיא איינענע פּערזאָן, זאָוויא פֿיר יעדעם מיט איהנען אים געמיינשאפֿטליכען הויזהאלטע לעבענדע מאָננליכע פֿאמיליענ-מיטגליעד, זאָוויא פֿיר יעדען איהרער האלבגאָרטנער אונד דערען מאָננליכע פֿאמיליענ-מיטגליעדער יע 10 קילאָגראמם טאבאק, געגען ענטריכטונג איינער פֿערצעהרונגס-שטייערגעביהר פֿאָן „60 קרייצער", צוריקבעהאלטען דורפֿטען. — דיעזע בעגינסטיגונג ווארדע פֿיר דען „טאבאק-שמוגגעל" בעניטצט. אונד דיעזער „שמוגגעל" מוס זעהר בעדייטענד געוועזען זיין. שאָן זייט יאהרען ווירד וואהרגענאָממען, דאס דיא טאבאק-ערציגניססע דעם שטאאטעס אין דען זאָממער-מאָנאטען דעם גראָסטען אבזאטצעס זיך ערפֿרייען, ביז דיא טאבאק-בלאָטטער צו רייפֿען בעגיננען. פֿאָן דיעזעם צייטפּונקטע אנגעפֿאנגען נימט דער פֿערקויף שטעטיג אב, ביז ער אין דען מאָנאטען דעצעמבער, יאנואר אונד פֿעברואר, דאס איזט אין דען מאָנאטען, אין וועלכען דיא פּראָדוצירטען בלאָטטער צום גראָסטען טהיילע נאָך אין דען האָנדען דער פּראָדוצענטען זיך בעפֿינדען, אויף דען טיעפֿסטען פּונקט העראבזינקט, דא פֿאָם שטאאטליכען טאבאקע זעהר וועניג פֿערקויפֿט ווירד. פֿאָם מאָרץ אנגעפֿאנגען העבט זיך ווידער דער פֿערקויף, וועלכער אין דען מאָנאטען יוני, יולי אונד אויגוסט זיינען האָכסטען פּונקט ערריכט. — וואָרע דער פֿערקויף אים גאנצען יאהרע זאָ בעדייטענד, וויא אין דען מאָנאטען יוני אונד יולי, זאָ מיסטע דאס טאבאק-מאָנאָפּאָל אום „3 מילליאָנען" מעהר אבווערפֿען."

„איינע צווייטע ערלייכטערונג דעם שמוגגעלס בעשטאנד אין דער געשטאטטונג דעם „טאבאק-בויעס צו איינענעם געברויך". דיא צאהל דער געמיינדען, אין וועלכען דעראַרטיגע „ליצענצען" (בעוויללינגונגען) נאכגעזוכט אונד ערטהיילט ווארדען, שוואנקט צווישען 2000 אונד 3000. דיעזער אומשטאנד ערשווערטע אבער דיא קאָנטראָלירונג דעם טאבאק-בויעס זעהר בעדייטענד. אין דיא שטאאטס-קאססע פֿלאָסען אלס ליצענצ-געביהרען האָכסטענס 200,000 גולדען איין. אים נון דיעזעם איינפֿוגע איין ענדע צו מאכען, ווירד דיא איבערלאססונג פֿאָן 10 קילאָגראמם טאבאק פֿיר דיא פּראָדוצענטען אונד דער „טאבאק-בויא צו איינענעם געברויכע" ניכט מעהר געשטאטטעט זיין."

„דא פֿערנער דיא ערפֿאהרונג געמאכט ווארדע, דאסס דאס שמוגגעלן דעם פֿיר רעכנונג דעם שטאאטעס געפֿעכסטען טאבאקס דעם אומשטאנדע צוצושרייבען זייא, דאסס דאס טראָקנען, גלאָטטען, בינדען אונד עמבאללירען אין דען וואָהנונגען דער „גאָרטנער" געשעהען וואר, איזט עס נאָטהווענדיג,

דורך ערציעלט וואורדע, דאס וויר אויך דאָרט די שפּאַרזאַמקייט נאך מהונליכקייט צור געלטונג ברינגען וואָללטען. וועננ נון דיא דעלעגאציאָנען דיעזע פאָרלאגע אננעהמען, זאָ ווירד אינזער היירינגס באָדשעט יעדענפאללס אום 3,775,0 0 גולדען שלעכטער ווערדען.“

„יענן נון דיא דעלעגאציאָנען דיא רעגיערונגס-פאָרלאגען אונפעראַנדערט וואָטירען, זאָ בעטריגע אונזער 1888-ער דעפּיציט 18,395,000 גולדען, אלזאָ בלאָס אום 3,629,000 גולדען וועניגער, אלס דאס פאָריאַהריגע. אויסערדעם ווערדע איך מיך בעעהרען, היינטע דרייא פאָרלאגען מיט דער ביטטע איינצורייכען, דאס גענעהרטע היינ מאָגע דיעזעלבען נאָך פאָר דעם באָדשעט פערהאנדלען! וועננ דיעזע וועניגסטענס אין דער צווייטען האַלפטע דעס יאהרעס געלטענד געמאכט ווערדען קאָננען, דאנן ווערדען וויר דאס דעפּיציט אום צירקא 6 מיללאָנען הערבמינדערן קאָננען, זאָ דאס דאנן דאס דעפּיציט אייך 12 מיללאָנען אונד איינינע הונדערטטויזענד גולדען הערבזאַנקע! דאָך האַנגט דאס, וויא גזאגט, דאַפאָן אב, אָב דיא געזעטץ-ענטווירפע צור רעכטען צייט וואָטירט ווערדען, זאָ דאס דיעזעבען וועניגסטענס צים טהיילע שאָן אים נאַכסטען יאהרע צור געלטונג קאָממען קאָננען!“

„איך וויללן נון אנגעבען, מיט וועלכען מיטטעלן איך פיר דיא יאהרע 1889 אונד 1890 דיא בעזייטיגונג דעם דעפּיציטס אין אונזערעם באָדשעט פירערייכבאר האלטע. (האָרט, האָרט!) איינע דער הויפּטגרונד-בעדינגונגען, וועלכע לײדער ניכט פאָן אונס אללײן אבהאַנגען, איזט עס, דאס דער פריעדע ניכט געשטאָרט ווערדע! דאס צווייטע איזט, דאס דיא אבזיכט, איינע צייט לאנג דעם שטאאטע אָפּפער צו ברינגען אין דער נאציאָן פאָרהאנדען זייא! דאס דריטטע איזט: דאס דיא ערוואַהנטען געזעטצענטווירפע רעכטצייטיג צור אננאהמע אונד דורכפיהרונג געלאנגען!“ (לעבהאפטער בייפאלל רעכטס.)

(אין דען הייטע היער איינגעטראָפפענען וויענער בלאַטטערן ווירד דיא באָדשעט-פאָרלאגע טיסאָ'ס אלס איינע „לעערע פאנטאזיע“ בעצייכנעט, דיא דורכאויס אונאויספיהרבאר איזט!)

געשעפטס-בעריכט.

ווייצען. עס וואורדען 140,000 מעטערצענטנער פערקויפט. דיא פרייזע זינד אויס דער „פרוכט- אונד מעהלפרייז טאבעללע“ ערזיכטליך.

קאָרן. דאס געשאַפט וואר גוט. מיטטעלוואארע פאָן 5 גולדען 30 קר' ביז 5 גולדען 40 קר', פרימא פאָן 5 גולד' 50 קר' ביז 5 גולד' 60 קר'. אומזאטץ 10,000 מעטערצענטנער.

נערסטע. דיא קויפלוסט וואר גוט. מאן בעצאהלטע: שיפּפ-וואארע פאָן 5 גולד' 25 קר' ביז 5 גולד' 50 קר', באהנ-וואארע פאָן 5 גול' 50 קר' ביז 5 גול' 70 קר'.

קוקורוץ. דאס געשאפט וואר גוט. עס וואורדען 8,000 מעטערצענטנער פאָן 5 גול' 96 קר' ביז 6 גול' 30 קר' פערקויפט.

האפער. בייא שוואכעם אויסגעבאָט וואורדען 3500 מעטערצענטנער אומגעזעטצט. אונטערגעאָרדנעטער וואורדע פאָן 4 גולד' 90 קר' ביז 5 גולד' — קר', מערקאנטיל-האפער פאָן 4 גולד' 90 קר' ביז 5 גולד' — קר', מיטטעל פאָן 5 גול' 15 קר' ביז 5 גולד' 30 קר' פרימא-האפער פאָן 5 גולד' 40 קר' ביז 5 גולד' 55 קר' בעצאהלט.

רעפס. עס וואורדען 2000 מעטערצענטנער קאָהלרעפס צו 10 גולד' 50 קר' פערקויפט. באנאטער מיט גערוך צו 10 גולד' — קר' 10 גולד' 50 קר'

ריבאָל. עס וואורדען 300 מעטערצענטנער צו 31 גולד' — קר' פערקויפט.

שוואר צ-מעהל נומ' $8^{1}/_{4}$ צו 6 גול' 20 קר', נומ' 9 צו 5 גול' 30 קר'.

שפּיריטוס. מאן בעצאהלט: ראָהשפּיריטוס אן ראפפינאָרע 25 גולד' 75 קר', אן גראָססיסטען 26 גולד' 25 קר', אן קאָנזומענטען 26 גולד' 75 קר'. פרעסהעפע-וואארע 28 גולד' 50 קר' ביז 28 גולד' 75 קר' פער 10,000 ליטער פערצענט. —

פּפּירזיכ-קערנע ווערדען פאָן 38 ביז 40 גול' געקויפט.

קלעעזאמען. לוצערנער פאָן 46 ביז 48 גולדען פיינע וואארע פאָן 50 ביז 52 גולד', ראָטהקלעע גראָסקאָניגער פרימא פאָן 41 ביז 43 גולד', מיטטעל-גאטטונג פאָן — ביז — גולד'.

פעטראָלעאום. עכט אמעריקאָנישעס פרימא צו 23 גולד' — קר', פרימא רוסישעס צו 21 גולד' 25 קר', גאליצישעס אונענטצינדבארעס צו 20 גולד' 50 קר', געלבעס ענטצינדבארעס צו 19 גולד' 50 קר'.

הילזענ-פריכטע. גראָסע ווייסע פיזאָלען פאָן 7 גולד' 25 קר' ביז 8 גולד' 25 קר', צווערג-באָהנען פאָן 9 גול' 50 ביז 10 גול' 25 קר', ברוינע-באָהנען פאָן 7 גול' 50 קר' ביז 7 גול' 75 קר' מאָהן בלויער פאָן 26 ביז 28 גול', גרויער 24 ביז 25 גולד' 50. ערבסען פאָן 9 גולד' 50 ביז 10 גולד' 50 אונגאַרישע ענטהילזטע צו 14 גולד' 50 קר', אויסלאַנדישעס ערציינגיס פאָן 24 גולד' ביז 24 גולד' 50 קר'. לינזען נאך קוואליטאַט פאָן 8 גול' — ביז 8 גולד' 50 קר. בעססערע ביז 18 גול'. קיממעל געריינערט פאָן 31 ביז 32 גול'. הירזעבריין פאָן 9 גולד' 75 קר' ביז 11 גולד'. מאָהאר-זאמען פאָן 9 גולד' 25 קר' ביז 9 גולד' 50 קר'. האנפ-זאמען פאָן 7 גולד' 50 קר' ביז 8 גולד' — קר', אללעס פער 100 קילאָגראמם. דאס געשעפט וואר גוט.

קאָלאָניאל-וואארען. צוקער, ראפפינאדע פאָן 33 גול' 25 קר' ביז 34 גול' — קר', מעליס פאָן 33 גול' — קר' ביז 33 גול' 50 קר', וירפעל-צוקער צו 34 גול' 50 קר', פילע פאָן 30 גול' — קר' ביז 32 גול' — קר'. קאנדיס ווייס 51 גול', געלב 40 גולד' 50 קר'.—אין קאפפע פאנדען גראָסע פרייז-שוואנקונגען שטאטט. — קאסיא צו 81 גולד'. פפעפפער סינגאפאָרע צו 131 גולד', באטאוויא צו — גולד. — פימענט צו 62 גולד'. — זאפראן צו 72 ביז 73 גולד'. — מאנדעלן פאָן 96 ביז 120 גולד'. — סולטאנראזינען 50 ביז 66 גולד'.

פעללע. אים פעלליפע דער פאָריגען וואָכע וואורדען בייליפיג 16,000 שטיק שאפ-פעללע פערקויפט, אונד צוואר: דייטש-וואָללינע פאָן 2 גולד' 20 קר' ביז 2 גולדען 70 קר', באטשקער אונד באנאטער פאָן 2 גולד' 10 קר' ביז 2 גולד' 40 קר' פער פאאר. סערבישע אונד בולגארישע פאָן 95 ביז 103 גולד' פער 100 שטיק, באָסנישע אונד קראָאטישע פאָן 60 ביז 62 גולד', טירקישע אונד מאצעדאָנישע פאָן 56 ביז 59 גולד', אללעס מיט 2 פערצענט ראבאט.

לעדער. דאס געשאַפט וואר פאָריגע וואָכע עטוואס בעססער. פרימא איינזאטץ טערצען פאָן 10 ביז 15 קילאָגר' צו 164 גולד' ביז 166 גולד', צווייזאטץ טערצען פאָן 18 ביז 20 קילאָגראמם צו 162 גולד' ביז 164 גולד', דרייזאטץ טערצען פאָן 20 ביז 22 קילאָגראמם צו 164 ביז 166 גולד', דעטטאָ פאָן 22 ביז 24 קילאָגר' צו 166 גולד' ביז 168 גולד'; ביפפעל-טערצען פאָן 25 ביז 28 קילאָגר' צו 154 גולד' ביז 156 גולד'; קוה-הייטע גענערבטע פאָן 7 ביז 8 קילאָגר' צו 215 ביז 220 גולד', נעצאָגענע פאָן 7 ביז 9 קילאָ צו 210 גולד' ביז 215 גול', ברוינע פאָן 7 ביז 8 קילאָגר' צו 210 גול' ביז 220 גולד'; ראָסהייטע נעצאָגען צו 175 גולד' — קר' ביז 180 גולד' — קר'; פיטטלינגע גענערבטע פאָן 2 ביז 3 קילאָגראמם צו 265 ביז 285 גול', ברוינע פאָן 10 ביז 12 קילאָגר' צו 420 ביז 445 גולד'; קאלב-פעללע ברוינע פאָן 10 ביז 12 קילאָגר' צו 420 ביז 445 גול', גענערבטע פאָן 6 ביז 7 קילאָגר' צו 365 ביז 375 גולד' פער 100 קילאָגראמם.

ראָהע הייטע. מאן בעצאהלטע: אונגארישע שווערע אָכסענ-הייטע פאָן 86 ביז 90 גולד', קוה-הייטע פאָן 84 ביז 88 גולד', פיטטלינגע פאָן 95 ביז 100 גולד' פער 100 קילאָגר'. ראָסהייטע שווערע פאָן 10 גולד' — קר' ביז 10 גולד' 50 קר', לייכטע פאָן 8 גולד' 50 קר' ביז 9 גולד' — קר' פער פאאר.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

הערדן בלעך חיים אין ס': וויר ערינגערן אונס ניכט, פאָן איהנען איינען בריעף ערהאלטען צו האבען.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 22. אָקטאָבער 1887.

בודאפעסט	2	80	6	29	79
לינץ . . .	81	67	80	71	17
טריעסט .	48	61	73	74	80

קאָנקורז.

אן דער אויטאָנאָם-אָרטהאָדאָקסען איזראעליטישען געמיינדע צו דעברעצין איזט דיא שטעללע איינעם טיכטיגען שוחט ובודק וקורא ובעל תפלה מיט דעם יאָהרליכען געהאלטע פאָן 400 גולד' נעבסט פרייער וואָהנונג אונד דען איבליכען נעבענ-עמאָלומענטען צו בעזעטצען. דערזעלבע מוס אויסער דער קבלה אויך התרות פאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען בעזיטצען. — רעפלעקטאנטען וואָללען זיך מיט איהרען אָטטעסטען אונד דאָקומענטען נעבסט אנגאבע איהרעס פאמיליענ-שטאנדעס ביז 15. דעצעמבער דיעזעס יאהרעס אן דען געפערטיגטען פאָרשטאנד ווענדען. בעהופס פּראָבעפאָרטראגס קאָננען נור דיא הערצו בערופענען ערשיינען, אונד ווערדען שפעזען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעט.

Debreczin, 23. Oktober 1887.

1—3 **Ignaz Tafler**, Präses.

קורז-טאבעללע פאָם 24. אָקטאָבער.

לאָזע.

לאָזע		פל.	קר'
1854-ער 4% שטאאטסלאָז צו 250 גולד'		129	50
1860-ער 5-פערצ'	" 500 "	135	—
דעטטאָ	" 100 "	137	50
1864-ער	" 100 "	168	—
דעטטאָ	" 50 "	168	—
אונגאַרישע-פרעמיען-לאָזע	" 100 "	123	—
דעטטאָ	" 50 "	123	—
טהייסטהאל-לאָזע	" 100 "	123	25
וויענערלאָזע	" 100 "	129	70
דאָנאָ רעגולירונגס	צו 42 לירע	—	—
טירקען-לאָזע		16	50
קרעדיט-לאָזע	צו 100 גולד'	178	
קלארי-לאָזע	" 40 "	47	75
דאָנוי-דאמפפשיפפאהרט-לאָזע	" 100 "	116	50
אינזברוקער לאָזע	" 20 "	23	—
קעגלעוויטש לאָזע	" 10 "	27	—
קראקויער לאָזע	" 20 "	19	75
אָפנער לאָזע	" 40 "	48	75
פאלפי לאָזע	" 40 "	46	—
רודאלפס לאָזע	" 10 "	19	75
סאלם לאָזע	" 10 "	61	—
ואלצבורגער לאָזע	" 20 "	24	25
סטאניסלויס לאָזע	" 20 "	34	—
טריעסטער לאָזע	" 100 "	137	—
דעטטאָ	" 50 "	69	75
וואלדשטיינ-לאָזע	" 20 "	38	—
ווינדישגרעץ	" 20 "	49	25
עסטרייכישע ראָטהע קרייץ-לאָזע		17	50
אונגארישע		12	—
דאמבורי לאָזע		9	—

געלד-קורז

געלד-קורז	פל.	קר'
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען (מינצדוקאטען)	5	90
דעטטאָ (ראנדדוקאטען)	5	84
עסט.-אונג. 8 גולדען גאָלדשטיק	9	91
נאפּאָלעאָנד'אָר (20 פראנקס)	9	91
צוואנציג מארק-שטיקע	12	26
רוסישע אימפעריאל	10	25
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	61	45
פאפיער-רובעל	110	50

ווערטה-פאפיערע

ווערטה-פאפיערע	פל.	קר'
אונגאַרישע גאָלדרענטע צו 6 פערצענט	—	—
דעטטאָ " 4 "	99	85
אונג. פאפיער-רענטע " 5 "	86	65
עסטערר. גאָלדרענטע " 4 "	111	85
דעטטאָ פאפיררענטע " 5 "	96	20
אונגאַרישע אייזענבאהנ-אנלעהען	149	50
אונגאַרישע גרונדענטלאסטונגען	104	—
טעמעשוואר באנאטער	104	—
זיעבענבירגישע	104	—
גאליצישע	103	80
קראאציען סלאוואָניען	104	25
ווייצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	100	—
סערבישע פרעמיען אנלעהען צו 3 פערצ'.	30	—
פאנדבריעפע דעס אונגאַרישען באָדען-		
קרעדיט-אינסט. צו 5 איינהאלב פערצ'.	101	50
דער אונגאַרישען היפאָטהעקען באנק צו		
5 איינהאלב פערצענט	102	75

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
באטשקאער	76	—.——.—
"	77	—.——.—
"	78	6 95 — 7.—
"	79	7.—— 7 10
"	80	7 05 — 7.20
"	81	7 20 — 7.25
פעסטער-באָדען	75	—.——.—
"	76	—.——.—
"	77	—.— —.—
"	78	6.85— 6,90
"	79	6.90 — 7.—
"	80	6 95— 7 10
"	81	7,10 — 7 15
טהייס	75	—.——.—
"	76	—.——.—
"	77	—.——.—
"	78	6.90 — 6 95
"	79	6.95 — 7.05
"	80	7.05 — 7,15
"	81	7,15 — 7.20
וויעזעלבורגער	75	—.——.—
"	76	—.——.—
"	77	—.——.—
"	78	6.90 — 6 95
"	79	6 95— 7.05
"	80	7. — 7.15
"	81	7.15 — 7 20

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70—72	5.40 — 5 65
גערסטע מאלץ	62—64	5,60 6,60
" פוטטער	60—62	5,25 — 5,50
האפער	39—41	5 25 — 5 50
קוקורוץ באנאטער	75	5 95 6.—
אנדערע	73	5,90 — 5.95
הירזע	—	—.——.—

[illegible]			[illegible]	
ווייצען	פער הערבסט			6 98
	" פריה-יאהר			7 26
קוקורוץ	" מאי-יוני			5.68
	" יוני-יולי			—.—
נערסטע	" יוני-יולי			—.—
האפער	" פריה-יאהר			5,66
	" הערבסט			5,30
רעפס	" אויג.-סעפ.			—.—

זאק מעהל		פל.	קר'
נומער 0	דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באהן.	14	20
" 1		13	90
" 2		13	60
" 3		13	30
" 4		12	80
" 5		12	20
" 6		11	60
" 7		10	60
" 8		9	60
" $8^{1}/_{2}$		8	20
שפּיריטוס: אלטע מעטהערע פרעטרעפע		28	50
" נייע קארטאפפעל		25	75

Budapest 1887 Druck und Eigenthum v. MORITZ BURIAN. Für die Redaction verantwortlich M. EHRENTHEIL.

איזראעליטען אין דער שווייץ בעטריפפט, לעבען אין באדען (אים קאנטאן ארגוי) 42 יידישע פאמיליען; אין ציריך גיבט עס עטווא 200 יידישע פאמיליען. אין דער גאנצען שווייץ לעבען יעטצט 8000 יודען. — דאגעגען ערגאב דיא פאלקס-צעהלונג אום 1850 נור 3146 יודען. מאן זיעהט, דאס דיא יודען אין דער שווייץ אין דיעזען 37 יאהרען גאנץ ערהעבליך זיך פערמעהרט האבען. ראבבינער גיבט עס אין דער שווייץ נור 4, אונד צוואר אין גענף, באזעל, באדען אונד סט' גאללען.

* (דער צאר אונד איין יידישעס מאדכען.) איין יידישעס מאדכען אין מאסקוי, נאמענס רחל זויערוויין, רעטטעטע יינגסט, וויא דיא „פעטערסבורגער צייטונג" זאָעבען בעריכטעט, איינען אין איינען בונען געפאללענען קנאבען מיט איגענער לעבענסגעפאהר. אויף בעפעהל דעס צארען ערהאלט זיא דאפיר אויסער דער „זילבערנען מעדאיללע" מיט דער אינשריפט: „פיר רעטטונג ערטרינקענדער" אונד 25 רובעלן אין איינמאליגער אונטערשטיטצונג, ביז צו איהרער פערהייראטהונג אללמאָנאטליך פיר רעכנונג זיינער מאיעסטאט „פינף רובעל", אונד ביא איהרער פערהייראטהונג צור אויסשטייער 200 רובעל אויסגעצאהלט. דעם טאפפערען מאדכען ווירד עס אן איינעם באלדיגען „ברייטיגאם" ניכט פעהלען! (עס איזט איממערהין ערפרייליך, דאס דער קאיזער רוסלאנדס זיך דיא איבערצייגונג פערשאפפט, וועלך „עדלער מוטה" אין איינעם איינפאכען יודען-מאדכען וואָהנט!)

* (שקאנדאל איינעס אנטיסעמיטישען דעפוטירטען.) דער זויבערע סאבוי, דער אין דונא-סערדאהעלי, וואָ דיא אנטיסעמיטען דיא שטאדט אין בראנד שטעקטען, צום דעפוטירטען געוואהלט וואורדע, איזט בעקאננטליך פאָם רייכסטאגע נאך ניכט וועריפיצירט וואָרדען. עס וואורדע איינע אונטערזוכונגס-קאָממיססיאָן נאך סעדאהעלי ענטזענדעט, אונד איזט אללע האָפפנונג פאָרהאנדען, דאס דיא דורך אונערהאָרטע געוואלטטהאטיגקייטען אונד פערברעכען צו שטאנדע געקאָממענע וואהל פערניכטעט ווערדען ווירד. מיטטלערווילע האט דיעזער איינגעצאָגענע אונד ראָהע מענש איינען נייען שקאנדאל הערויפבעשוואָרען! ער האטטע נעמליך אין דעם אָרטע לעאָניפאלוא (אונווייט דער הויפשטאדט) איינען וואָרטוועכסעל מיט דעם הוסארען-הויפטמאנן אין רעזערווע, הערין לודוויג דולא. דיעזער זאגטע ביא דיעזער געלעגענהייט דעם גוטען סאבוי וואהרהייטען אינס געזיכט, וועלכע רעכט בייסענד וואָרען. סאבוי פאָדערטע אין פאָלגע דעססען דען הוסארען-הויפטמאנן צום דועללע הערויס. דיעזער זיימטע ניכט, זיך צוויא סעקונדאנטען צו וואהלען. טראָטצדעם קאָננטע דאס דועלל ניכט צו שטאנדע קאָממען, דא דיא ערוואהנטען סעקונדאנטען ערקלארטען, סאבוי זייא ניכט ווירדיג, דאס איהם איינע גענוגטהואונג מיטטעלס דועללס געוואהרט ווערדע. — דא סאבוי דיא ערהאלטענע בעליידיגונג ניכט שטיללשווייגענד איינשטעקען צו מיססען גלויבטע, רייכטע ער געגען דען הוסארען-הויפטמאנן ביים געריכטע איינע קלאגע איין וועגען עהרען-בעליידיגונג. — נון, דאס וואָרע וואָהל גאנץ אין אָרדנונג. אלליין סאבוי, דער אום יעדען פרייז איינען שקאנדאל הערויפבעשוואָרען וואָללטע, ווארטעטע דיא געריכטס-פערהאנדלונג גאר ניכט אב, זאָנדערן זענדעטע נייערדינגס זיינע סעקונדאנטען צום הוסארען-הויפטמאנן, אום איהן צום דועללע הערויסצופאָדערן. דיעזער יעדאָך זאגטע צו דען סעקונדאנטען: „איינע דאָפפעלטע גענוגטהואונג קאנן פאָן ניעמאנדעם געפאָדערט ווערדען. נאכדעם סאבוי מיך בערייטס ביים געריכטע וועגען עהרען-בעליידיגונג אנגעקלאגט האט, זאָ ווערדע איך איהם יענע גענוגטהואונג לייסטען, וועלכע דאס געריכט אויסשפרעכען ווירד. עס שטעהט איהם דורכאויס דאס רעכט ניכט צו, גלייכצייטיג אויך איינע גענוגטהואונג דורך איין דועלל פאָן מיר צו פאָרדערן!" — וואהרענד דער הויפטמאנן דיעזעס דען סעקונדאנטען זאגטע, אָפפנעטע זיך פלאָטצליך דיא טהירע אונד סאבוי טראט וואוטה-ענטבראננט אינס צימער. דער הויפטמאנן ערהאָב זיך פאָן זיינעם זיטצע אונד זאגטע צו סאבוי: „איך דולדע זיא נור אונטער דער בעדינגונג אין מיינעם צימער, וועננ זיא מיט איהרעם עהרען-וואָרטע פערשפרעכען, מיך ווידער דורך איין וואָרט, נאָך אויף אירגענד איינע אנדערע וויזע צו בעליידיגען!" — סאבוי וואָללטע דיעזע פערזיכערונג ניכט געבען, זאָנדערן ערהאָב דיא האנד, אום דען הויפטמאנן אין זיינעם איגענען צימער צו מיסהאנדעלן. שנעלל גריפף דיעזער נאך איינעם לייכטער אונד שליידערטע דענזעלבען דען פרעכען סאבוי זאָ העפטיג אן דען קאָפף, דאס ער אָרדענטליך צו טומעלן בעגאנן. הערויף וואורדע סאבוי גאנץ אָרדענטליך דורכגעפריגעלט אונד אויף דיא שטראסע הינויסגעשטאָססען, וואָ ער, צום שפּאָטטע דער אָרטסבעפאָלקערונג, בלאָס-קאָפפיג הערומליעף, דא זיין הוט אים צימער צוריקגעבליעבען וואר. דיא סעקונדאנטען דעס סאבוי פערהיעלטען זיך ביא דיעזער גאנצען פריגעל-געשיכטע פאָללשטאנדיג רוהיג. קיינעם דערזעלבען פיעל עס איין, דעם זויבערען סאבוי הילפע צו לייסטען. — דער הוסארען-הויפטמאנן מאכטע פאָן דעם פאָרפאלל ביא דער מיליטאר-בעהאָרדע דיא אנצייגע. דאָרט ערהיעלט ער דיא בערוהיגענדע פערזיכערונג, דאס איהם וועגען דער „פריגעל", דיא ער דעם סאבוי צו טהייל ווערדען ליעס, ניכטס געשעהען קאָננע, דא דאָך אללע וועלט דיעזען כאראקטערלאָזען רויפבאָלד צור גענייגע קעננע!

* (דיא דועלל-אנגעלעגענהייט איינעס יודען.) אויס גראָסווארדיין ווירד פאָם 23. דיעזעס פאָלגענדעס געמעלדעט: דער היעזיגע געריכטסהאָף האט אין דער דועלל-אנגעלעגענהייט צווישען מאנדעל אונד קאָמלאָשי דען אנקלאגע-בעשלוס געפאללט. עס איזט בעקאננט, דאס דער מאריאער יידישע גוטסבעזיטצער, בעלא מאנדעל, געלעגענטליך דער אם 17. יוני שטאטטגעהאבטען רייכסטאגס-וואהל, אין דאס וואהל-לאָקאל טראט אונד דעם וואהללייטונגס-פּראזידענטען לודוויג טאָרמא, עטוואס אינס אָהר פליסטערטע. דער אים זאאלע אנוועזענדע פערטרויענס-מאנן דער אונאבהאנגיגקייטס-פארטייא, געאָרג קאָמלאָשי, מאכטע הירויף דיא בעמערקונג: „וואס איזט דאס פיר איינע אונשיקליכקייט, היער אים זאאלע צו פליסטערן? פאקען זיא זיך!" — מאנדעל, דעם דיעזע וואָרטע גאלטען, ערווידערטע דיעזעלבען מיט איינער בעליידיגענדען אייסערונג, וואָרויף איהן קאָמלאָשי צום דועללע פאָרדערטע. נאך לאנגערען אונטערהאנדלונגען פאנד דער צוויי-קאמפף אם 10. יולי אין ניוועד שטאטט. דיא קוגעל קאָמלאָשי'ס, דער דען ערסטען שוס האטטע, טראף ניכט. מאנדעל היניגעגען טראף זיינען געגנער זאָ אונגליקליך אין דיא ברוסט, דאס לעטצטערער, דעם דיא לונגע דורכבאָהרט וואורדע, זאָפאָרט פערשיעד. — דער היעזיגע געריכטסהאָף האט אויף גרונד דער אונטערזוכונגס-דאטען דען בעלא מאנדעל וועגען דועלל-פערגעהענס אונטער אנקלאגע געשטעללט אונד דיא פערהאנדלונג פיר דען 7. נאָוועמבער דיעזעס יאהרעס אנבערוימט. (עס איזט האָכסט טרויריג, וועננ יודען אין דועללע זיך איינלאססען. אבגעזעהען דאפאָן, דאס דאס דועלל פאָן יידיש-רעליגיאָזעם שטאנדפונקטע אונשטאטטהאפט, זאָללטע דאָך איין יודע אויך נאָך אנדערע אומשטאנדע בעריקזיכטיגען: מאן זאָללטע דאָך אין ערוואגונג ציעהען, דאס זאָ אָפט איין יודע זיינען געגנער אים דועללע פערלעטצט אָדער אונגליקליכערווייזע זאָגאר טאָדטעט, דיעס דען אנטיסעמיטען איינע וויללקאָממענע פעראנלאססונג ביעטעט, אום דאס געזאממטע יודענטהום צו בעשימפפען. ווירד איין יודע צום דועלל הערויסגעפאָדערט, זאָ מיסטע ער נור אנטוואָרטען: „איך וויל מיך ניכט ערמאָרדען לאססען אונד האבע עבען זאָ וועניג לוסט, אנדערע צו ערמאָרדען. ווער עטוואס געגען מיך האט, דער געהע צום געריכטע, וועלכעס איהם איינע געזעטצליכע גענוגטהואונג פערשאפפען ווירד. דאס דועלל בלייבט אונטער אללען אומשטאנ-

---

עדואַרד לענטשיץ בליעב, דען שליססעל אין דער האנד האלטענד, אונענטשלאָססען שטעהען.

„זאָללטע דאס פריילין באלד קאָממען, זאָ וויל איך ליעבער ווארטען. איך וויל עבען אויך וועגען איהרעס ליעבען פפלעגע-קינדעס מיט איהנען שפּרעכען!" — אונד יעטצט בעגאנן עדואַרד פאָרמליך אום דיא האנד ראָזאליענס צו ווערבען, מיט דעם שלוססע: דאס ער גלויבע, איינע געוויססע צונייגונג ראָזאליענס פיר זיך בעמערקט צו האבען, דיא איהן עבען ערמוטהיגע, אָבשאָן דערצייט מיטטעללאָז, אן דאס גליק צו דענקען, ראָזאליע אלס דיא זיינע היימפיהרען צו קאָננען!

רחל זאה ביא דיעזען וואָרטען פערלעגען, וויא אוס דען וואָלקען געפאללען, דען בעווערבער אן. זיא וואָללטע שאָן אנטוואָרטען, ער מאָגע מיט דיעזעם אנטראגע קאָממען, וועננ ער זיינער צוקונפטיגען איינע איינינערמאססען „געזיכערטע לעבענסשטעללונג" ביעטען קאָננע; דאָך בעזאנן זיא זיך איינעס בעססערן, אונד ערקלארטע, דאס אונגעאכטעט דער האָכשאטצונג, דיא זיא פיר דען כאראקטער דעס ברויטווערבערס העגע, דער איהר דיא זיכערסטע בירגשאפט פיר דאס גליק איינעס איהם אנפערטרויטען מענשען-לעבענס געוואהרע, זיא דאָך דיא ענטשיידונג היעריבער ראָזאליען זעלבסט איבערלאססען מיססע. זיא באט דען לענטשיץ, ביא איהר פלאטץ צו נעהמען, אונד דיעזער ערצאהלטע פאָן זיינער פעראבשיעדונג, פאָן זיינען פאָרגעזעטצטען, פאָן דעם לעבען, דאס ער יעטצט בעגאננען, אינדעם ער פאָן דיעזער צייט אן, טרייא זיינעם גלויבען אונד דען זאטצונגען דעסזעלבען, לעבען, אונד אלס וואהרער יודע ביז אן זיין לעבענס-ענדע אויסהארען ווערדע. ער שלאָס זיינע וואָרטע מיט דעם זאטצע: „איך ווירדע ניע דאראן דענקען איהרע פראָממע ראָזאליע אלס גאטטין צו ערלאנגען, וועננ איך ניכט מיין קינפטיגעס היים אלס איין פאָן רעליגיאָזעם גייסטע ערפיללטעס מיר פאָרשטעללען קאָננטע!"

עדואַרד לענטשיץ האטטע קוים דיעזע וואָרטע געשפּראָכען, אלס ראָזאליע אינס צימער טראט, פריידיג איבערראשט דען גאסט אנבליקטע אונד דאנן פריינדליך איהם דיא האנד באָט. — נאך איינינען געוועכסעלטען רעדען שילדערטע איהר לענטשיץ זיינע טראָסטלאָזע לאגע, אונד באט אום איהר הערץ אונד איהרע האנד.

פורפור-ראָטהע בעדעקטע דאס אנטליטץ דעס שאָנען מאדכענס. איינען אויגענבליק וואנדטע זיך איהר בליק איהרער טאנטע צו; דאנן בליעב דערזעלבע אויף לענטשיץ מיט דעם אויסדרוקע אינניגער צארטליכקייט אונד יונגפרייליכער פערשאמטהייט האפטען. ענדליך ליספעלטע זיא: „וועננ דיא טאנטע איינווילליגט — מיין הערץ שפּריכט: „יא!"

עדואַרד לענטשיץ שטירצטע בעזעליגט אויף דאס קניע, אונד דיא האנד ראָזאליענס מיט קיססען בעדעקענד, קאָננטע ער נור רופען:

„פערציהע, פערציהע, העררליכעס, ליעברייצענדעס קינד — עס איזט ניכט וואהר, דאס איך „מיטטעללאָז" אונד „ערווערבלאָז" בין! איך האבע, דאנק מיינער עמפפעהלונגען, איינען פערטרויענס-פאָסטען אין איינעם שפּעדיציאָנס-הויזע ערהאלטען, דער אונזערע צוקונפט מיט נאָטהעם ביישטאנד זיכערט. מיטטעללאָז בין איך אויך ניכט, דענן איך האבע איינינע ערשפּארניססע זאממלען קאָננען. עס פעהלטע מיר ניכטס צו מיינעם גליקע, אלס דיין הערץ, דוא ליעבעס, וואקערעס מאדכען!"

אלס דער ערסטע געפיהלסשטורם זיך איין וועניג געלעגט האטטע, גאב עדואַרד דער טאנטע רחל דען שליססעל צוריק, אונד באט אום ענטשולדיגונג דאפיר, דאס ער דורך דיא ערדיכטעטע געשיכטע פאָן זיינער מיטטעללאָזיגקייט דיא געפיהלע אונד דיא ווערטהשאטצונג, וועלכע ער היער געפונדען, ערסט ערפּראָבען וואָללטע.

„פאָן נון אן, ליעבע טאנטע רחל, (זאגטע יעטצט עדואַרד אין פייערליכעם טאָנע) ווערדען וויר אונס ניכט מעהר טרעננען. עס איזט זעלבסטפערשטאנדליך, דאס זיא, „ביז הונדערט יאהר", ביא אונס לעבען אונד וואָהנען ווערדען."

נאך אין דעמזעלבען אבענדע וואורדע דיא פערלאָבונג דער ביידען ליעבענדען געפייערט, אונד אלס נאך איינינען מאָנאטען דיא האָכצייט דאס גליקליכע פאאר פיר דאס גאנצע לעבען פעראייניגטע, וואר אויך הערמאנן אלס גאסט ערשיענען.

וויר ערצאהלען נאך, דאס טאנטע רחל גליקליך אונד צופריעדען פיעלע יאהרע אים קרייזע דער איהריגען לעבטע, ביז איין זאנפטער טאָד זיא אבריעף אין איין בעססערעס יענזייטס. איהרעם זארגע פאָלגטען טרויערנד דער מאיאָר הערמאנן באדער אונד עדואַרד לענטשיץ מיט זיינען דרייא זאָהנען. . . איינינע מאָנאטע שפּעטער נאהם אויך הערמאנן באדער זיינע ענטלאססונג פאָם מיליטאר-דיענסטע; ער בעגאב זיך נאך אמסטערדאם, וואָ ער זיך אינס יודענטהום אויפנעהמען ליעס! . .

ע נ ד ע.

דאס פֿאָן נון אב דיא מאניפולירונג דעם טאבאקס
אין דען „מיט פערשלוס“ פֿערזעהענען טראָקען-שיינען
אונד גלאַטטע-הייזערן געשעהע. דען פֿריהערען פראָ-
דוצענטען ווילל איך צור ערפֿיללונג דיעזער בע-
שטיממונג איינע דריי-יאָהריגע פֿריסט געוואָהרען."

„דיא ערפֿאהרונג לעהרט, דאס צאהלרייכע
פראָדוצענטען „זיסטעמלאָז" פֿאָרגעהען, דיא פפלאנ-
צען באלד דיכט, באלד שיטטער זעטצען.
דארונטער ליטט דיא „קוואליטאַט" דעם טאבאקס
אונד דיא ריכטיגקייט דער אבשאַטצונג דער צו ער-
ווארטענדען פֿעכסונג. דעסהאלב מוס דער פראָדו-
צענט קינפֿטיג בעציגליך דער אויסוואהל דעס זא-
מענס, דער אנפפלאנצונג אונד דער מא-
ניפולאציאָן דען ווייזונגען דעס פֿינאנץ-מיניס-
טעריאומס נעמאַס פֿאָרגעהען, זאָנסט פֿערליערט ער
דאס אנבוי-רעכט."

„דא אין דער רעגעל דיא קליין-פראָדוצענטען
דען טאבאק אם שלעכטעסטען בעהאנדעלטען אונד
אם מייסטען שמוגגעלטען, ווירד בעשטיממט, דאסס
דאס מינימום דער אנבוי-פֿלאַכע מיט איינעם „קא-
טאסטראל-יאָך" פֿעסטגעשטעללט ווערדע."

„דיא ליצענץ-געביהר ווירד פֿאָן 1 גולדען אויף
2 גולדען ערהאָהט. דיא אנמעלדונגען זינד הינפֿאָרט
ביז .31 דעצעמבער ביים געמיינדע-פֿאָרשטאנד איינ-
צוריייכען, זאָנסט ווערדען זיא ניכט בעריקזיכטיגט."

„דיא בּיזהעריגע איינאהמע דער טאבאק-פֿעכ-
סונג צו דער צייט, ווען דיא בלאַטטער שאָן אויף
„שנירען" אויפגעפֿאַדעלט ווארען, האט קיינע פֿער-
לאַסליכען דאטען ערגעבען אונד באָט עבענפֿאללס
געלעגענהייט צו שמוגגעל. דעסהאלב ווירד דיא
אויפֿנאהמע דער פֿעכסונג אים „גרינען צושטאנדע"
ערפֿאָלגען. דאס רעזולטאט דער אויפֿנאהמע ווירד
דאס מינימום דעם אבצוליעפֿערנדען קוואנטומס ריי-
פֿען טאבאקס בילדען. ווער וועניגער אבליעפֿערט,
האט פֿיר דען אויספֿאלל דיא קאָנזום-געביהר אונד
אויסעדעם איינע געלד-שטראַפֿע צו צאהלען. ווער
ניכט צאהלען קאנן, ווירד איינער געפֿאַנגניס-שטרא-
פֿע אונטערצאָגען."

„איינע שמוגגעלטע אויסלאנדישע טאבאקע אונד
טאבאק-פֿאבריקאטע ווארדען אָפֿט אין גאסט-היי-
זערן, קאפֿפֿע-הייזערן אונד אנדערען אָפֿפֿענטליכען
לאָקאלען פֿערקויפֿט. אים אינטערעססע דעס שטאא-
טעס מיססען אלזאָ בעהופֿס פֿערהינדערונג דעס
זאָלכערמאסען בעטריבענען שמוגגעלס אויך דיא
פֿערקעהרס-אונטערנעהמונגען אונד דיא איינענטה-
מער אָפֿפֿענטליכער לאָקאלע דאפֿיר פֿעראנטוואָרט-
ליך געמאכט ווערדען, דאס זיא אויף דער פֿאָסט,
דער אייזענבאהן, אויף איהרען שיפֿפֿען אָדער אין
איהרען געשאַפֿטס-לאָקאליטאַטען ווערער טאבאק,
נאָך טאבאק-פֿאבריקאטע האלטען אונד פֿערקויפֿען,

וועלכע ניכט אוים דען פֿאבריקען דער לאַנדער דער
אונגארישען קראָנע שטאממען.

דא דער טאבאק-בוא פֿיר איינענען געברויך,
פֿערנער דען פראָדוצענטען דאס צוריקהאלטען פֿאָן
10 קילאָגראמם טאבאק הינפֿאָרט אונטערזאגט
איזט, דארף קינפֿטיג ניעמאנד מעהר „טאבאקשניי-
דע-מאשינען" אונד צור טאבאק-מאניפולאציאָן ער-
פֿאָדערליכע געראַטהשאַפֿטען האלטען.
נאָך שאַפֿער ווירד עס פֿערבאָטען, אים פריוואט-
וועגע אוים שטאאטליכעם טאבאק „ציגארעטטען"
צו מאכען אונד היעצו דיענליכע געראַטהשאַפֿטען
ציהאלטען!"

— — — —

דער נייע געזעטץ-ענטוואורף איבער דאס טאבאק-
מאָנאָפאָל וואורדע זייט מאָנטאג אין דער פֿינאנץ-
קאָממיססיאָן בעראטהען. זעלבסטפֿערשטאַנדליך
וואורדע דערזעלבע פֿאָן דען מיטגליעדערן דער איי-
סערסטען לינקען שטארק בעקאַמפֿפֿט, דאגעגען אבער
פֿאָן דען מיטגליעדערן דער רעגיערונגס-פארטייא
מיט גראָסעם אייפֿער פֿערטהיידיגט. דא דער שטאאט
אללעס אויפֿביעטען מיסטע, אום זיינע איינגאה-
מען צו פֿערמעהרען, אללײן אויך דיעזע פאנדען איי-
ניגע בעשטיממונגען גאר צו הארט, וועלכע דעס-
האלב געמילדערט ווערדען מיססען! — וויר
גלויבען ניכט, דאס דיא אבסאָלוטיסטישע רעגיערונג
עס יע געוואגט האטטע, זאָלכע בעשראַנקונגען איינ-
צופֿיהרען!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

(„דער שיינהייליגע".) אונטער דיעזעם טיטעל בע-
גיננען וויר שאָן אין דער נאַכסטען נוממער דיא פֿעראָפֿ-
פֿענטליכונג איינעס זעהר הייטערען אונד אינטערעססאנטען
טהעאטער-שטיקעס. עס גלאנגט דא איין ראפֿפֿינירטער בע-
טריגער צור דארשטעללונג, דער דורך זיינע „שיינהייליגקייט"
דיא שוואכ-קאָפֿפֿע פֿאָלליג פֿערריקט מאכטע, דא זיא איהן
גלייכזאם גאָטצען-דיענעריש אנבעטעטען. אם ענדע שטעללטע
זיך הערויס, דאס ער דיא פֿרויא זיינעס ערעלסטען וואָהל-
טהאַטערס פֿערפֿיהרען וואָללטע! אלס זיינע פֿערברעכען צו טאגע
טראטען, וואנדערטע דער „פֿערשמיטצטע הייכלער" אין דען
קערקער. דאס שטיק איזט ניכט בלאָס אינטערעססאנט, זאָנ-
דערן אויך האָכסט לעהררייך, דא מאן הירויס ער-
זיעהט, דאס מאן זיך פֿאָן דעם אייסערען שיינע ניכט
טיישען לאססען דארף, דא עס צו יעדער צייט פֿערקאָממע-
נע כאראקטערע גאב, וועלכע דורך אונפֿערשאַמטעס אויפֿ-
טרעטען דאס פֿערטרויען לייכטגלייביגער מענשען צו איהרעם
פֿאָרטהיילע אויסצונוטצען זוכטען!

* (יידישע וואָהלטהאַטיגקייט.)
באראָן אלבערט פֿאָן ראָטהשילד האט צו
גונסטען דער „הונגערנדען שול-קינדער" אין וויען
דען בעטראג פֿאָן 10,000 גולדען געשפֿענדעט. (ווּיא
וויר בעריייטס געמעלדעט, האט באראָן קאָניגסוואר-

טער צו דיעזעם צוועקע בערייטס פֿריהער איינען
גאנץ גלייכען בעטראג געווידמעט.)

* (איין טרעפֿפֿליכעס וואָרט איי-
נעס יידישען מיניסטערס.) בעקאננטליך
וואר אדאָלף קרעמיעה, דער אונשטערבליכע
בעגרינדער אונד פּראַזידענט דער פאריזער „איזראע-
ליטישען אלליאנץ", צווימאל יוסטיץ-מיניסטער פֿאָן
פֿראנקרייך. העדר אוניווערזיטאַטס-פראָפֿעססאָר
דערענבערג טהיילט פֿאָן איהם אין איינעם פֿראנ-
צאָזישען בלאטטע פֿאָלגענדע טרעפֿפֿליכע אייסערונג
מיט. עס וואר אים יאהרע 1870. פאריז וואר דורך
דיא דייטשע קריעגס-ארמעע פֿאָן דער אויסענוועלט
אבגעשלאָססען. דער גרייזע קרעמיעה וואורדע
דאמאלס פֿאָן דער פראנצאָזישען רעגיערונג מיט
דער אָרגאניזאציאָן דער פֿערטהיידיגונגס-מאכט
פֿראנקרייכס בעטרויט, צו וועלכעם צוועקע ער אויף
איינעם „לופֿטבאללאָן" פאריז פֿערליעס אונד נאך
דער שטאדט טאָרס גינג, וואָ ער דיא הויפט-
מאכט דעס לאנדעס קאָנצענטרירטע. קרעמיעה
וואָהנטע אין טאָרס אים פאלאסטע דעס בישאָפֿס
גואיבערט, דער באלד דאראויף ערצבישאָף פֿאָן
פאריז וואורדע. — איינעם טאגעס, אלס דער יידישע
מיניסטער מיט דעם קאטהאָלישען בישאָף ארם אין
ארם פראָמענירטע, זאגטע קרעמיעה שערציווייזע:
„היער שפאציערט דאס אלטע אונד דאס נייע
טעסטאמענט!" דער בישאָף ערגריפֿף דיעזע געלע-
גענהייט, אום אן קרעמיעה איינען „בעקעהרונגס-
פֿערזוך" צו מאכען אונד איהן פֿיר דען קאטהאָלי-
ציסמוס צו געווינגען. דער בישאָף שפראך: „זיא, אלס
ארוואָקאט, וויססען עס וואָהל, דאס, ווען יעמאנד
צוויי טעסטאמענטע הינטערלאַסט, נור דאס
שפאַטערע גילטיגקייט אונד רעכטס-קראַפֿט
האט! געהען זיא אלזאָ צו אונזערעם גלויבען, צום
„נייען טעסטאמענטע" איבער, דאמיט זיא ניכטס
מעהר פֿאָן אונס טרענגען זאָלל." — קרעמיעה
ערווידערטע: „עבען וויל איך ארוואָקאט בין, קאנן
איך דאס ניכט טהון. לענן עס עקסיסטירט קיין זאָל-
כער ערבע, דער, ווען ער דורך איין שפאַטער
דאטירטעס טעסטאמענט פֿאָן דער ערבשאַפֿט איי-
געשלאָססען ווירד, ניכט יעדעס מיטטעל אנווענדען
ווירדע, אום דיא אונבערעכטיגונג דעס שפאַטערען
טעסטאמענטעס נאכצווייזען. אלס ארוואָקאט אונד
אלס ערבע קאנן איך אלזאָ דיא עכטהייט דעס „נייען
טעסטאמענטעס", וועלכעס אונס יודען אויסשליעסט,
ניכט אנערקעננען, איך ווערדע פֿיעלמעהר אימטער
פֿיר דאס „אלטע טעסטאמענט" קאַמפֿפֿען!" — בישאָף
גואיבערט מאכטע ווייטער קיינען בעקעהרונגס-פֿער-
זוך אן קרעמיעה.

* (דיא יודען אין דער שווייץ.)
נאך איינעם שטאטיסטישען נאכווייז, וועלכער דיא

פֿאָלליעטאָן.

איינע פראגער געשיכטע.

(נעגען דען דוממען אנטי-סעמיטיסמוס.)

— ערצאַהלט פֿאָן בערנהארד אייערבאך. —

(19-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„דיעזע נעזיננונג עהרט דיך, מיין טהייערער ליעבער
נעפֿפֿע, אונד נאָטש ווירד דיך דאפֿיר זעגנען. עס זעגנע דער
אללמאַכטיגע דיינען איינגאנג אונד אויסגאנג!" — ריעף רחל
טיעף בעוועגט אוים.

הערמאנן ביקטע זיך אונד קיסטע מיט פֿערעהרונג
דיא האנד רחל׳ס, דיא זיך מיט אללער קראַפֿט, דיא איה-
רעם נעבעליכען קאָרפער איננעוואָהנטע, אויפֿריכטעטע,
אונד איינען קוס דעם אבשיעדעס אויף זיינע שטירנע דריקטע.
דאנן וואנדטע ער זיך צום אבשיעדע, זיך פֿאָללינ בעהערר-
שענד, אן ראָזאליע: „בעהאלטען זיא מיך אין גוטעם אנגע-
דענקען, פֿרייליין!"

„איך ווערדע איהרער שטעטס געדענקען, הערר לייט-
נאַנט, (פֿליסטערטע דיעזע) אלס איינעס ליעבען פֿריינדעס
אונד אנפֿערוואנדטען!" — זיא רייכטע איהם דיא צארטע
ליליענהאנד, דיא הערמאנן, זיך פֿערביינענד, קיסטע. אונד
נאָכמאלס מיט דער האנד גריסענד, וואנדטע ער זיך צור
טהירע, נעפֿאָלגט פֿאָן זיינעם פֿריינדע לענטשיץ.

— — — —

זייט הערמאנן באדענס אברייזע וואַרען וואָכען אונד
מאָנאטע פֿערשטריכען; היע אונד דא קאמען בריעפֿע פֿאָן
איהם אן רחל, אין וועלכען ער זיין וואָהלבעפֿינדען, זיין
לעבען אין דען נייען פֿערהאַלטניססען שילדערטע; דאנן

אנטוואָרטעטע רחל שטעטס מיט ווענינען, אבער הערצליכען
וואָרטען, וואַהרענד ראָזאליע שריפֿטליך איהרע גריסע הינצו-
פֿינטע. דיא פֿרויען וואַרען אבער זייטהער, נור איהרער בע-
שאַפֿטיגונג לעבענד, אלליין נעבליעבען. עדואַרד לענטשיץ
האטטע קיינען בעזוך מעהר אבגעשטאַטטעט. איינעם אויפֿ-
מערקזאמען בעאָבאכטער ראָזאליענס וואַרע עס ניכט ענט-
גאנגען, דאס דיעזע אָפֿטער פֿאָן דער ארבייט נעראנקענפֿאָלל
אויפֿבליקטע, אונד דאס איהר זאָנסט פֿראָהליכעס וועזען
אימטער מעהר שוואנד; אבער רחל שיען עס ניכט צו בעאָב-
טען, אונד ווען פֿאָן דען פֿריינדען דיא רעדע וואר, וואָבייא
ראָזאליע דיא פֿראגע אויפֿצו-ווערפֿען פֿלעגטע: וואס וואָהל
עדואַרד לענטשיץ מאכען מאָגע, דער דאָך נעווים בריעפֿע
פֿאָן זיינעם פֿריינדע ערהאלטע אונד זיך דאָך ניכט בליקען
לאססע! דאנן שפראך רחל נור פֿאָן איהרעם נעפֿפֿען הערר-
מאנן אונד דעססען גלאַנצענדער צוקונפֿט; איבער עדואַרד
לענטשיץ פֿערלאָר זיא יעדאָך קיין וואָרטכען. — דאנן פֿערלאָר
זיך איין ערשטיקטער זייפֿצער ראָזאליענס אין דיא וויעדער
עמזיג אויפֿגענאָממענע האנדארבייט.

ראָזאליע וואר איינסט פֿאָרטנעגאנגען, אונד רחל אל-
ליין אין דער שטובע, אין איהרעם לעהנשטוהלע מיט איינער
שטיקערייא בעשאַפֿטיגט, אלס דיא טהירע נאך איבליכעם
פּאָכען נעאָפֿפֿנעט ווארד, אונד עדואַרד לענטשיץ הע-
ריין טראט.

ער וואר ניכט מעהר אין אוניפֿאָרם, זאָנדערן אין
בירגערליכער קליידונג, אונד רחל בליקטע דען בעשיידען
גריסענדען, דער אין דער פֿאסט דעמוטהספֿאָללער שטעללונג
איינעם ביטטענדען פֿאָר איהר שטאנד, איינינע צייט אן, ביז
זיא איהן ערקאננטע: „וויא, זיא זינד עס, הערר

לענטשיץ? דאס זיא דאָך איינמאל זיך אונזער
עראיננערן!"

„מאן עראיננערט זיך דער פֿריידע נעוואָהנליך, ווען
מאן אין נאָטה נעראַטה (זאנטע לייזע זייפֿצענד לענטשיץ)
עס זינד יעטצט פֿיערצעהן טאגע, זייט איך פֿאָם מיליטאַר-
דיענסטע אויסשיידען מוסטע; איך וויים ניכט, וואָפֿאָן איך
מיין לעבען פֿריסטען זאָלל, ביז איך איינען זיכערן ערווערב
ערלאנגע. אן העררמאנן צו שרייבען, דאס לאַסט
מיין שטאָלץ ניכט צו. איך האבע וואָהל אויסזיכט,
איינע אנשטעללונג אין איינעם אמטע צו ערלאנגען; אבער
מיט זיכערהייט קאנן איך ניכט דאראויף רעכנען. איך וואָלל-
טע זיא, נעעהרטעס פֿרייליין סאנדער, אום איין דאר-
לעהען פֿאָן צוואנציג גולדען ערזוכען, דיא איך דאנק,
זאָבאלד איך אירגענד איינע אנדערע איננאהמס-קוועללע
פֿינדע, מיט גראָסטעם דאנקע צוריקערשטאַטטען ווערדע."

„יויר זינד וואָהל ניכט מיט גליקסגיטערן נעזעגנעט,
(ענטגעגנעטע רחל אין פֿריינדליכעם טאָנע) אבער זאָ פֿיעל
בעזיטצע איך נאָך, אום איינעם מאננע, דעססען כאראקטער
איך האָך שאַטצע, אוים איינער פֿערלעגענהייט צו העלפֿען!
היער איזט איין שליססעל צו דעם פֿאַכע דיעזעס קאסטענס,
אין וועלכעם זיא איינען בעטראג פֿאָן ביילייפֿיג
דרייסיג גולדען פֿינדען ווערדען; איך ביטטע, ווען
נעפֿאַלליג איזט, איבער דענזעלבען צו פֿערפֿינען. עס איזט
דיעס ערשטפֿאָרטעס נעלד צור בעצאהלונג דער
מיעטהע; יעדאָך מיינע ראָזאליע, דיא יעטצט איינינע
צאהלונגען פֿאָרדערן גינג, ווירד מיך ניכט אין פֿערלעגענ-
הייט לאססען!"